

IL-PROTOKOLL TA' NAGOYA**dwar l-Aċċess għal Riżorsi Ġenetiċi u l-Qsim Ġust u Ekwu tal-Benefiċċji li Jirriżultaw mill-Użu tagħhom għall-Konvenzjoni dwar id-Diversità Bijoloġika**

IL-PARTIJIET GĦAL DAN IL-PROTOKOLL,

FILWAQT LI HUMA Partijiet għall-Konvenzjoni dwar id-Diversità Bijoloġika, minn hawn 'il quddiem, "il-Konvenzjoni",

FILWAQT LI JFAKKRU li l-qsim ġust u ekwu tal-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu tar-riżorsi ġenetiċi huwa wiehed mit-tliet għanijiet ewlenin tal-Konvenzjoni, u li *jirikonoxxu* li dan il-Protokoll għandu l-mira tal-implimentazzjoni ta' dan l-għan fil-qafas tal-Konvenzjoni.

FILWAQT LI JIRRIAFFERMAW id-drittijiet sovrani tal-Istati fuq ir-riżorsi naturali tagħhom u skont id-dispożizzjonijiet tal-Konvenzjoni,

FILWAQT LI JKOMPLU JIRRIAFFERMAW l-Artikolu 15 tal-Konvenzjoni,

FILWAQT LI JIRRIKONOXXU l-kontribut importanti għall-iżvilupp sostenibbli li jingħata permezz tat-trasferiment tat-teknoloġija u l-kooperazzjoni sabiex jikbru l-kapaċitajiet ta' riċerka u innovazzjoni li jżidu l-valur tar-riżorsi ġenetiċi f'pajjiżi li qed jiżviluppaw, skont l-Artikoli 16 u 19 tal-Konvenzjoni,

FILWAQT LI JIRRIKONOXXU li s-sensibilizzazzjoni pubblika dwar il-valur ekonomiku tal-ekosistemi u l-bijodiversità u l-qsim ġust u ekwu ta' dan il-valur ekonomiku mal-kustodji tal-bijodiversità huma incentivi importanti għall-konservazzjoni tad-diversità bijoloġika u l-użu sostenibbli tal-komponenti tagħha,

FILWAQT LI JIRRIKONOXXU l-kontribut potenzjali tal-aċċess u l-qsim tal-benefiċċji għall-konservazzjoni u l-użu sostenibbli tad-diversità bijoloġika, il-qerda tal-faqar u s-sostenibbiltà ambjentali u b'hekk li jikkontribwixxu biex jintlahqu l-Għanijiet tal-Millennju għall-Iżvilupp,

FILWAQT LI JIRRIKONOXXU r-rabtiet eżistenti bejn l-aċċess għar-riżorsi ġenetiċi u l-qsim ġust u ekwu tal-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu ta' dawn ir-riżorsi,

FILWAQT LI JIRRIKONOXXU l-importanza li tingħata ċertezza tad-dritt fir-rigward tal-aċċess għal riżorsi ġenetiċi u l-qsim ġust u ekwu tal-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu tagħhom,

FILWAQT LI JIRRIKONOXXU AKTAR l-importanza li jiġu promossi l-ekwi u l-ġustizzja fin-negozjati ta' patti bi qbil reċiproku bejn il-fornituri u l-utenti ta' riżorsi ġenetiċi,

FILWAQT LI JIRRIKONOXXU WKOLL ir-rwol vitali li n-nisa għandhom fl-aċċess u l-qsim tal-benefiċċji u filwaqt li JAFFERMAW il-ħtieġa tal-partecipazzjoni sħiħa tan-nisa fil-livelli kollha tat-tfassil tal-politika u l-implimentazzjoni għall-konservazzjoni tal-bijodiversità,

FILWAQT LI HUMA DETERMINATI li jkomplu jappoġġaw l-implimentazzjoni effettiva tad-dispożizzjonijiet tal-Konvenzjoni relatati mal-aċċess u l-qsim tal-benefiċċji,

FILWAQT LI JIRRIKONOXXU l-ħtieġa ta' soluzzjoni innovattiva għall-qsim ġust u ekwu tal-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu ta' riżorsi ġenetiċi u tal-għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi fis-sitwazzjonijiet transkonfinali jew li għalihom ma jkunx jista' jingħata jew jinkiseb kunsens informat minn qabel,

FILWAQT LI JIRRIKONOXXU l-importanza tar-riżorsi ġenetiċi għas-sikurezza tal-ikel, is-saħha pubblika, il-konservazzjoni tal-bijodiversità, u l-mitigazzjoni tat-tibdil fil-klima u l-adattament għalih,

FILWAQT LI JIRRIKONOXXU n-natura speċjali tal-bijodiversità agrikola, il-fatturi distintivi tagħha u l-problemi tagħha li jeħtieġu soluzzjonijiet partikolari,

FILWAQT LI JIRRIKONOXXU l-interdipendenza tal-pajjiżi kollha fir-rigward tar-riżorsi ġenetiċi għall-ikel u l-agrikoltura kif ukoll in-natura u l-importanza partikolari tagħhom biex is-sikurezza tal-ikel tinkiseb mad-dinja kollha u għall-iżvilupp sostenibbli tal-agrikoltura fil-kuntest tal-għieda kontra l-faqar u tat-tibdil fil-klima u filwaqt li jirikonoxxu r-rwol fundamentali tat-Trattat Internazzjonali dwar ir-Riżorsi Ġenetiċi tal-Pjanti għall-Ikel u l-Agricoltura u l-Kummissjoni tal-FAO dwar ir-Riżorsi Ġenetiċi għall-Ikel u l-Agricoltura f'dan ir-rigward,

FILWAQT LI JQISU r-Regolamenti Internazzjonali dwar is-Saħha (2005) tal-Organizzazzjoni Dinjija tas-Saħha u l-importanza li jiġi żgurat l-aċċess għall-patogeni tal-bniedem għall-fini ta' hejjiġa u intervent għas-saħha pubblika,

FILWAQT LI JIRRIKONOXxu x-xogħol li qed isir f'fora internazzjonali oħra li huwa relatat mal-aċċess u l-qsim tal-benefiċċji,

FILWAQT LI JFAKKRU dwar is-Sistema Multilaterali tal-Aċċess u l-Qsim ta' Benefiċċji stabbilita skont it-Trattat Internazzjonali dwar ir-Riżorsi Ġenetiċi tal-Pjanti għall-Ikel u l-Agrikoltura li għe żviluppat f'armonija mal-Konvenzjoni,

FILWAQT LI JIRRIKONOXxu li l-istrumenti internazzjonali relatati mal-aċċess u l-qsim tal-benefiċċji għandhom ikunu komplimentari sabiex jinkisbu l-għanijiet tal-Konvenzjoni,

FILWAQT LI JFAKKRU dwar ir-rilevanza tal-Artikolu 8(j) tal-Konvenzjoni, peress li jirrigwarda l-għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi u l-qsim ġust u ekwu tal-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu ta' dan l-għarfien,

FILWAQT LI JINNOTAW l-interrelazzjoni ta' bejn ir-riżorsi ġenetiċi u l-għarfien tradizzjonali, in-natura inseparabbli tagħhom għall-komunitajiet indiġeni u lokali, l-importanza tal-għarfien tradizzjonali għall-konservazzjoni tad-diversità bijoloġika u l-użu sostenibbli tal-komponenti tagħha, u għall-għajxien sostenibbli ta' dawn il-komunitajiet,

FILWAQT LI JIRRIKONOXxu d-diversità ta' ċirkostanzi li fihom l-għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi jkun miżmum jew proprjetà tal-komunitajiet indiġeni u lokali,

FILWAQT LI JQISU li l-komunitajiet indiġeni u lokali għandhom id-dritt li jidentifikaw is-sidien leġittimi tal-għarfien tradizzjonali tagħhom assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi, fil-komunitajiet tagħhom,

FILWAQT LI JIRRIKONOXxu AKTAR iċ-ċirkostanzi uniċi li bihom l-għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi jiġi miżmum fil-pajjiżi, li jista' jkun f'forma orali, dokumentata jew f'forom oħra, u li jirriflettu wirt kulturali għani rilevanti għall-konservazzjoni u l-użu sostenibbli tad-diversità bijoloġika,

FILWAQT LI JINNOTAW id-Dikjarazzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar id-Drittijiet tal-Popli Indiġeni, u

FILWAQT LI JAFFERMAW li xejn f'dan il-Protokoll ma għandu jinftiehem li jnaqqas jew iħassar id-drittijiet eżistenti ta' komunitajiet indiġeni u lokali,

FTIEHMU KIF ĠEJ:

Artikolu 1

Għan

L-għan ta' dan il-Protokoll huwa l-qsim ġust u ekwu tal-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu ta' riżorsi ġenetiċi, inkluż permezz ta' aċċess xieraq għal riżorsi ġenetiċi u permezz ta' trasferiment xieraq tat-teknoloġiji rilevanti, fejn jitqiesu d-drittijiet fuq dawk ir-riżorsi u għat-teknoloġiji, kif ukoll permezz ta' finanzjament xieraq, biex b'hekk jinghata kontribut għall-konservazzjoni tad-diversità bijoloġika u l-użu sostenibbli tal-komponenti tagħha.

Artikolu 2

Użu ta' termini

It-termini definiti fl-Artikolu 2 tal-Konvenzjoni għandhom japplikaw għal dan il-Protokoll. Barra minn hekk, għall-fini ta' dan il-Protokoll:

- (a) "Konferenza tal-Partijiet" tfisser il-Konferenza tal-Partijiet tal-Konvenzjoni;
- (b) "Konvenzjoni" tfisser il-Konvenzjoni dwar id-Diversità Bijoloġika;
- (c) "Użu ta' riżorsi ġenetiċi" tfisser it-tweqqif ta' riċerka u żvilupp dwar il-kompożizzjoni ġenetika u/jew bijokemikali ta' riżorsi ġenetiċi, inkluż permezz tal-applikazzjoni tal-bijoteknoloġija kif definit fl-Artikolu 2 tal-Konvenzjoni;
- (d) "Bijoteknoloġija" kif definita fl-Artikolu 2 tal-Konvenzjoni tfisser kwalunkwe applikazzjoni teknoloġika li tuża sistemi bijoloġiċi, organiżmi hajjin, jew derivattivi tagħhom, biex tagħmel jew timmodifika prodotti jew proċessi għal użu speċifiku;
- (e) "Derivattiv" tfisser kompost bijokemikali li jiġi b'mod naturali u li jkun ir-riżultat tal-espressjoni ġenetika jew il-metaboliżmu ta' riżorsi bijoloġiċi jew ġenetiċi, anke jekk ma jkollux unitajiet funzjonali tal-eredità.

*Artikolu 3***Kamp ta' applikazzjoni**

Il-Protokoll għandu jkun applikabbli għar-riżorsi ġenetiċi fl-ambitu tal-Artikolu 15 tal-Konvenzjoni u għall-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu ta' dawn ir-riżorsi Il-Protokoll għandu jkun applikabbli wkoll għall-għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi fl-ambitu tal-Konvenzjoni u għall-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu ta' dan l-għarfien.

*Artikolu 4***Rabta mal-ftehimiet u l-instrumenti internazzjonali**

1. Id-dispożizzjonijiet ta' dan il-Protokoll ma għandhomx jaffettwaw id-drittijiet u l-obbligi ta' ebda Parti Kontraenti li jkunu ġejjin minn ftehim internazzjonali eżistenti, hliet fejn il-eżerċizzju ta' daww id-drittijiet u l-obbligi jikkawża hsara serja jew theddida għad-diversità bijoloġika. Dan il-paragrafu mhux mahsub biex johloq xi ġerarkija bejn dan il-Protokoll u instrumenti internazzjonali oħra.

2. Xejn f'dan il-Protokoll ma għandu jzomm lill-Partijiet milli jizviluppaw u jimplementaw ftehimiet internazzjonali oħra rilevanti, ikluz ftehimiet oħra speċjalizzati ta' aċċess u qsim tal-benefiċċji, sakemm dawn ikunu komplimentari u ma jmorrux kontra l-għanijiet tal-Konvenzjoni u ta' dan il-Protokoll.

3. Dan il-Protokoll għandu jiġi implimentat b'mod komplimentari reċiproku ma' instrumenti internazzjonali oħra rilevanti għal dan il-Protokoll. Il-hidma jew prattiki utli u rilevanti li qed isiru bħalissa fl-ambitu ta' dawn l-instrumenti internazzjonali u organizzazzjonijiet internazzjonali rilevanti għandhom jitqiesu b'mod xieraq, sakemm dawn ikunu komplimentari u ma jmorrux kontra l-għanijiet tal-Konvenzjoni u ta' dan il-Protokoll.

4. Dan il-Protokoll huwa l-istrument għall-implimentazzjoni tad-dispożizzjonijiet tal-Konvenzjoni relatati mal-aċċess u l-qsim tal-benefiċċji, Meta jkun applikabbli strument internazzjonali speċjalizzat għall-aċċess u l-qsim tal-benefiċċji li jkun konsistenti ma', u ma jmurx kontra l-għanijiet tal-Konvenzjoni u ta' dan il-Protokoll, dan il-Protokoll ma jkunx applikabbli għall-Parti jew Partijiet tal-istrument speċjalizzat fir-rigward tar-riżors ġenetiċi speċifiku kopert mill-istrument speċjalizzat u għall-fini tiegħu.

*Artikolu 5***Qsim ġust u ekwu tal-benefiċċji**

1. Skont il-paragrafi 3 u 7 tal-Artikolu 15 tal-Konvenzjoni, il-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu tar-riżorsi ġenetiċi kif ukoll mill-applikazzjonijiet u kummerċjalizzazzjoni sussegwenti għandhom jiġu maqsuma b'mod ġust u ekwu mal-Parti li ttipprovdi dawn ir-riżorsi, li hija l-pajjiż tal-oriġini ta' dawn ir-riżorsi jew xi Parti li tkun kisbet ir-riżorsi ġenetiċi skont il-Konvenzjoni. Dan il-qsim għandu jkun fuq patti bi qbil reċiproku.

2. Kull Parti għandha tiehu miżuri leġiżlattivi, amministrattivi jew ta' politika, skont ma jkun xieraq, bil-għan li tiżgura li l-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu ta' riżorsi ġenetiċi li jkunu miżmuma minn komunitajiet indiġeni u lokali, skont il-leġiżlazzjoni interna fir-rigward tad-drittijiet stabbiliti ta' daww il-komunitajiet indiġeni u lokali fuq daww ir-riżorsi ġenetiċi, jiġu maqsuma b'mod ġust u ekwu mal-komunitajiet konċernati, abbażi ta' patti bi qbil reċiproku.

3. Sabiex timplimenta l-paragrafu 1 ta' hawn fuq, kull Parti għandha tiehu miżuri leġiżlattivi, amministrattivi jew ta' politika, skont ma jkun xieraq.

4. Il-benefiċċji jistgħu jkunu kemm benefiċċji monetarji kif ukoll mhux monetarji, u jinkludu daww elenkati fl-Anness iżda mhumiex limitati għalihom biss.

5. Kull Parti għandha tiehu miżuri leġiżlattivi, amministrattivi jew ta' politika, skont ma jkun xieraq, sabiex benefiċċji li jirriżultaw mill-użu ta' għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi jiġu maqsuma b'mod ġust u ekwu mal-komunitajiet indiġeni u lokali li jkollhom dan l-għarfien. Dan il-qsim għandu jkun fuq patti bi qbil reċiproku.

*Artikolu 6***Aċċess għar-riżorsi ġenetiċi**

1. Fl-eżerċizzju tad-drittijiet sovrani fuq riżorsi naturali, u sugġett għar-reqwiziti fil-leġiżlazzjoni jew reqwiziti regolatorji interni dwar l-aċċess u l-qsim tal-benefiċċji, l-aċċess għal riżorsi ġenetiċi biex jintużaw għandu jkun sugġett għall-kunsens informat minn qabel tal-Parti li ttiprovdi dawn ir-riżorsi, li hija l-pajjiż tal-origini ta' dawn ir-riżorsi jew xi Parti li tkun kisbet ir-riżorsi ġenetiċi skont il-Konvenzjoni, sakemm ma jiġix deċiż mod iehor minn dik il-Parti.

2. Skont id-dritt intern, kull Parti għandha tiehu miżuri, skont ma jkun xieraq, bil-għan li tiżgura li jinkiseb il-kunsens informat minn qabel jew l-approvazzjoni u l-involvement tal-komunitajiet indiġeni u lokali biex jinkiseb aċċess għal riżorsi ġenetiċi, meta dawn ikollhom id-dritt stabbilit li jagħtu l-aċċess għal dawn ir-riżorsi.

3. B'segwitu għall-paragrafu 1 ta' hawn fuq, kull Parti li teħtieġ il-kunsens informat minn qabel għandha tiehu l-miżuri leġiżlattivi, amministrattivi jew ta' politika meħtieġa, skont ma jkun xieraq, biex:

- (a) Tipprovdi ċ-ċertezza, iċ-ċarezza u t-trasparenza tal-leġiżlazzjoni jew ir-reqwiziti regolatorji interni tagħhom dwar l-aċċess u l-qsim tal-benefiċċji;
- (b) Tipprovdi regoli u proċeduri ġusti u mhux arbitrariji dwar l-aċċess għal riżorsi ġenetiċi;
- (c) Tipprovdi informazzjoni dwar kif wiehed japplika għal kunsens informat minn qabel;
- (d) Tipprovdi deċiżjoni bil-miktub ċara u trasparenti minn awtorità kompetenti nazzjonali, b'mod kosteffettiv u f'perjodu ta' żmien raġonevoli;
- (e) Tipprovdi biex, fil-hin tal-aċċess, jinhareġ permess jew ekwivalent tiegħu li jservi ta' prova tad-deċiżjoni li jingħata l-kunsens informat minn qabel u ta' li jkunu ġew stabbiliti patti bi qbil reċiproku, u tinnotifika liċ-Ċentru ta' Skambju ta' Informazzjoni dwar l-Aċċess u l-Qsim tal-Benefiċċji skont il-htieġa.
- (f) Fejn applikabbli, u sugġett għal-leġiżlazzjoni interna, tistipula kriterji u/jew proċessi għall-ksib ta' kunsens informat minn qabel jew l-approvazzjoni u l-involvement tal-komunitajiet indiġeni u lokali għall-aċċess għal riżorsi ġenetiċi; u
- (g) Tistabbilixxi regoli u proċeduri ċari biex tesigi u jiġu stabbiliti patti bi qbil reċiproku. Dawn it-termini għandhom jiġu stipulati bil-miktub u jistgħu jinkludu, fost l-oħrajn:
 - (i) Klawżola dwar is-soluzzjoni tat-tilwim;
 - (ii) Termini dwar il-qsim tal-benefiċċji, inkluż fir-rigward tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali;
 - (iii) Termini dwar l-użu sussegwenti minn partijiet terzi, jekk dan ikun il-każ; u
 - (iv) Termini dwar il-bdil fl-intenzjoni, fejn applikabbli.

*Artikolu 7***Aċċess għal għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi**

Skont id-dritt intern, kull Parti għandha tiehu miżuri, skont ma jkun xieraq, bil-għan li tiżgura li għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi li jkun miżmum minn komunitajiet indiġeni u lokali jiġi aċċessat bil-kunsens informat minn qabel jew bl-approvazzjoni u l-involvement ta' daww il-komunitajiet indiġeni u lokali, u li jkunu ġew stabbiliti patti bi qbil reċiproku.

Artikolu 8

Konsiderazzjonijiet speċjali

Fl-iżvilupp u l-implimentazzjoni tal-leġiżlazzjoni jew rekwiżiti regolatorji tagħha dwar l-aċċess u l-qsim tal-benefiċċji, kull Parti għandha:

- (a) Tohloq kondizzjonijiet biex tippromwovi u tinkoraġġixxi r-riċerka li tikkontribwixxi għall-konservazzjoni u l-użu sostenibbli tad-diversità bioloġika, b'mod partikolari fil-pajjiżi li qed jiżviluppaw, inkluż permezz ta' miżuri simplifikati fir-rigward tal-aċċess għall-fini ta' riċerka mhux kummerċjali, fejn titqies il-htieġa li jiġi indirizzat il-bdil fl-intenzjoni għal dik ir-riċerka;
- (b) Tagħti l-attenzjoni meħtieġa għal każijiet ta' emerġenza preżenti jew imminenti li jikkawżaw theddida jew ħsara għas-saħħa tal-bniedem, tal-annimali jew tal-pjanti, kif determinat fil-livell nazzjonali jew internazzjonali. Il-Partijiet jistgħu jqisu l-htieġa ta' aċċess pront għar-riżorsi ġenetiċi u tal-qsim ġust u ekwu pront tal-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu ta' dawn ir-riżorsi ġenetiċi, inkluż l-aċċess għal trattamenti affordabbli minn dawk li jehtieġuhom, speċjalment f'pajjiżi li qed jiżviluppaw;
- (c) Tqis l-importanza tar-riżorsi ġenetiċi għall-ikel u l-agrikoltura u r-rwol speċjali tagħhom għas-sikurezza tal-ikel.

Artikolu 9

Kontribut għall-konservazzjoni u l-użu sostenibbli

Il-Partijiet għandhom jinkoraġġixxu lill-utenti u lill-fornituri biex jużaw il-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu tar-riżorsi ġenetiċi għall-konservazzjoni tad-diversità bijoloġika u għall-użu sostenibbli tal-komponenti tagħha.

Artikolu 10

Mekkanizmu globali multilaterali għall-qsim tal-benefiċċji

Il-Partijiet għandhom iqisu l-htieġa u l-modilatijiet ta' mekkanizmu globali multilaterali għall-qsim tal-benefiċċji sabiex jindirizza l-qsim ġust u ekwu tal-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu ta' riżorsi ġenetiċi u tal-għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi li jsehhu fis-sitwazzjonijiet transkonfinali jew li għalihom ma jkunx jista' jingħata jew jinkiseb kunsens informat minn qabel. Il-benefiċċji li jitqassmu bejn l-utenti ta' riżorsi ġenetiċi u ta' għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi permezz ta' dan il-mekkanizmu għandhom jintużaw bħala appoġġ għall-konservazzjoni tad-diversità bijoloġika u l-użu sostenibbli tal-komponenti tagħha, fuq livell globali.

Artikolu 11

Kooperazzjoni transkonfinali

1. Fil-każijiet fejn l-istess riżorsi ġenetiċi jkunu jinsabu *in situ* fit-territorju ta' aktar minn Parti wahda, dawk il-Partijiet għandhom jagħmlu hilitom biex jikkooperaw, skont ma jkun xieraq, bl-involvement tal-komunitajiet indiġeni u lokali konċernati, fejn applikabbli, bil-għan li dan il-Protokoll jiġi implimentat.
2. Fil-każijiet fejn l-istess għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi jkun kondiviż bejn komunità indiġena u lokali wahda jew aktar f'diversi Partijiet, dawk il-Partijiet għandhom jagħmlu hilitom biex jikkooperaw, skont ma jkun xieraq, bl-involvement tal-komunitajiet indiġeni u lokali konċernati, bil-għan li dan il-Protokoll jiġi implimentat.

Artikolu 12

Għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi

1. Meta jimplementaw l-obbligi tagħhom skont dan il-Protokoll, il-Partijiet għandhom iqisu, skont id-dritt intern, il-liġijiet konswetudinarji, il-protokoll u l-proċeduri tal-komunitajiet indiġeni u lokali, kif applikabbli, fir-rigward tal-għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi.
2. Il-Partijiet, bil-partecipazzjoni effikaċi tal-komunitajiet indiġeni u lokali konċernati, għandhom jistabbilixxu mekkanizmi sabiex jinformat lill-utenti potenzjali ta' għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi dwar l-obbligi tagħhom, inkluż il-miżuri li jsiru disponibbli permezz ta' Ċentru ta' Skambju ta' Informazzjoni dwar l-Aċċess u l-Qsim tal-Benefiċċji għall-aċċess u l-qsim ġust u ekwu tal-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu ta' dan il-għarfien.

3. Il-Partijiet għandhom jagħmlu hilitom biex jappoġġaw, skont ma jkun xieraq, l-iżvilupp min-naħa tal-komunitajiet indiġeni u lokali, inkluż in-nisa f'dawn il-komunitajiet, ta':

- (a) Protokollu komunitarji fir-rigward tal-aċċess għal għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi u l-qsim ġust u ekwu tal-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu ta' dan l-għarfien;
- (b) Rekwiżiti minimi fil-patti bi qbil reċiproku sabiex jiġi żgurat il-qsim ġust u ekwu tal-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu ta' għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi; u
- (c) Klawżoli kuntrattwali mudell għall-qsim tal-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu ta' għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi.

4. Kemm jista' jkun, meta jimplementaw dan il-Protokoll, il-Partijiet ma għandhomx jirristringu l-użu u l-iskambju konswetudinarju tar-riżorsi ġenetiċi u l-għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi fil-komunitajiet indiġeni u lokali u bejniethom skont l-għanijiet tal-Konvenzjoni.

Artikolu 13

Punti ta' riferiment nazzjonali u awtoritajiet kompetenti nazzjonali

1. Kull Parti għandha tahtar punt ta' riferiment nazzjonali għall-aċċess u l-qsim tal-benefiċċji. Il-punt ta' riferiment nazzjonali għandu jagħmel l-informazzjoni disponibbli kif ġej:

- (a) Għall-applikanti li jitolbu aċċess għar-riżorsi ġenetiċi, informazzjoni dwar il-proċeduri ta' kif jiksbu l-kunsens informat minn qabel u ta' kif jistabbilixxu patti bi qbil reċiproku, inkluż il-qsim tal-benefiċċji;
- (b) Għal applikanti li jitolbu aċċess għal għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi, meta jkun possibbli, informazzjoni dwar il-proċeduri ta' kif jiksbu l-kunsens informat minn qabel jew l-approvazzjoni u l-involvement, skont ma jkun xieraq, ta' komunitajiet indiġeni u lokali, u ta' kif jistabbilixxu patti bi qbil reċiproku, inkluż il-qsim tal-benefiċċji; u
- (c) Informazzjoni dwar l-awtoritajiet kompetenti nazzjonali, il-komunitajiet indiġeni u lokali rilevanti u l-partijiet interessati rilevanti.

Il-punt ta' riferiment nazzjonali għandu jkun responsabbli għall-komunikazzjoni mas-Segretarjat.

2. Kull Parti għandha tahtar awtorità kompetenti nazzjonali waħda jew aktar għall-aċċess u l-qsim tal-benefiċċji. L-awtoritajiet kompetenti nazzjonali għandhom, skont il-miżuri leġislattivi, amministrattivi u ta' politika interni applikabbli, ikunu responsabbli għall-ghoti tal-aċċess jew, jekk applikabbli, għall-hruġ ta' prova bil-miktub li r-rekwiżiti għall-aċċess ġew issodisfati u jkunu responsabbli biex jagħtu parir dwar il-proċeduri u r-rekwiżiti applikabbli għall-ksib ta' kunsens informat minn qabel u għall-ikkuntrattar ta' patti bi qbil reċiproku.

3. Parti tista' tahtar entità waħda biex taqdi l-funzjonijiet kemm ta' punt ta' riferiment kif ukoll ta' awtorità kompetenti nazzjonali.

4. Kull Parti għandha, mhux aktar tard mid-data tagħha tad-dhul fis-seħh ta' dan il-protokoll, tinnotifika lis-Segretarjat bl-informazzjoni ta' kuntatt tal-punt ta' riferiment tagħha u tal-awtorità jew awtoritajiet kompetenti nazzjonali. Fejn Parti tahtar aktar minn awtorità kompetenti nazzjonali waħda, hija għandha tagħti lis-Segretarjat, man-notifika tagħha, informazzjoni rilevanti dwar ir-responsabbiltajiet rispettivi ta' dawn l-awtoritajiet. Fejn applikabbli, din l-informazzjoni għandha, tal-anqas, tispeċifika liema awtorità kompetenti hija responsabbli għar-riżorsi ġenetiċi mitluba. Kull Parti għandha wara dan tinnotifika lis-Segretarjat mill-ewwel b'kull tibdil fil-hatra tal-punt ta' riferiment nazzjonali tagħha jew fl-informazzjoni ta' kuntatt jew fir-responsabbiltajiet tal-awtorità jew awtoritajiet nazzjonali kompetenti tagħha.

5. Is-Segretarjat għandu jagħmel l-informazzjoni li jirċievi skont il-paragrafu 4 ta' hawn fuq disponibbli permezz taċ-Ċentru ta' Skambju ta' Informazzjoni dwar l-Aċċess u l-Qsim tal-Benefiċċji.

*Artikolu 14***Iċ-ċentru ta' skambju ta' informazzjoni dwar l-aċċess u l-qsim tal-benefiċċji u l-iskambju ta' informazzjoni**

1. Ċentru ta' Skambju ta' Informazzjoni dwar l-Aċċess u l-Qsim tal-Benefiċċji huwa hawnhekk stabbilit bhala parti minn mekkanizmu taċ-ċentri ta' skambju skont l-Artikolu 18, paragrafu 3, tal-Konvenzjoni. Dan għandu jservi ta' mezz għall-iskambju ta' informazzjoni dwar l-aċċess u l-qsim tal-benefiċċji. B'mod partikolari, għandu jipprovdi aċċess għall-informazzjoni li kull Parti tagħmel disponibbli għall-implimentazzjoni ta' dan il-Protokoll.

2. Mingħajr preġudizzju għall-protezzjoni ta' informazzjoni kunfidenzjali, kull Parti għandha tagħmel disponibbli, liċ-Ċentru ta' Skambju ta' Informazzjoni dwar l-Aċċess u l-Qsim tal-Benefiċċji, kwalunkwe informazzjoni meħtieġa minn dan il-Protokoll, kif ukoll l-informazzjoni meħtieġa skont id-deċiżjonijiet li jittiehdu mill-Konferenza tal-Partijiet li sservi bhala l-laqgħa bejn il-Partijiet għal dan il-Protokoll. L-informazzjoni għandha tinkludi:

- (a) Miżuri legiżlattivi, amministrattivi u ta' politika dwar l-aċċess u l-qsim tal-benefiċċji;
 - (b) Informazzjoni dwar il-punt ta' riferiment nazzjonali u l-awtorità jew awtoritajiet kompetenti nazzjonali; u
 - (c) Permessi, jew ekwivalenti tagħhom, li jinħarġu fil-mument tal-aċċess bhala prova tad-deċiżjoni li jingħata kunsens informat minn qabel u li ġew stabbiliti patti bi qbil reċiproku.
3. Informazzjoni addizzjonali, jekk tkun disponibbli u adatta, tista' tinkludi:
- (a) Awtoritajiet kompetenti rilevanti tal-komunitajiet indigeni u lokali, u informazzjoni skont kif jiġi deċiż;
 - (b) Klawżoli kuntrattwali mudell;
 - (c) Metodi u għodod żviluppatti għall-monitoraġġ tar-riżorsi ġenetiċi; u
 - (d) Kodiċi ta' kondotta u l-aħjar prassi.
4. Il-modalitajiet tal-operat taċ-Ċentru ta' Skambju ta' Informazzjoni dwar l-Aċċess u l-Qsim tal-Benefiċċji, inklużi r-rapporti dwar l-attivitatijiet tiegħu, għandhom jiġu kkunsidrati u jsiru deċiżjonijiet fuqhom fil-Konferenza tal-Partijiet li sservi bhala l-laqgħa tal-Partijiet għal dan il-Protokoll fl-ewwel laqgħa tagħha, u minn hemm 'il quddiem jibqgħu jiġu analizzati.

*Artikolu 15***Konformità mar-rekwiżiti tal-legiżlazzjoni jew rekwiżiti regolatorji interni dwar l-aċċess u l-qsim ta' benefiċċji**

1. Kull Parti għandha tiehu miżuri legiżlattivi, amministrattivi u ta' politika adatti, effikaċi u proporzjonati sabiex tiżgura li r-riżorsi ġenetiċi li jintużaw fil-ġurisdizzjoni tagħha jkunu ġew aċċessati skont il-kunsens informat minn qabel u li jkunu ġew stabbiliti patti ta' qbil reċiproku, kif meħtieġ mir-rekwiżiti tal-legiżlazzjoni jew rekwiżiti regolatorji interni dwar l-aċċess u l-qsim ta' benefiċċji tal-Parti l-oħra.

2. Il-Partijiet għandhom jiehdu miżuri adatti, effikaċi u proporzjonati sabiex jindirizzaw sitwazzjonijiet ta' nuqqas ta' konformità mal-miżuri adottati skont il-paragrafu 1 ta' hawn fuq.

3. Kemm jista' jkun u sakemm ikun xieraq, il-Partijiet għandhom jikkooperaw f'każijiet ta' ksur allegat tar-rekwiżiti tal-legiżlazzjoni jew rekwiżiti regolatorji interni dwar l-aċċess u l-qsim ta' benefiċċji msemmija fil-paragrafu 1 ta' hawn fuq.

*Artikolu 16***Konformità mar-rekwiżiti tal-legiżlazzjoni jew rekwiżiti regolatorji interni dwar l-aċċess u l-qsim ta' benefiċċji għal għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi**

1. Kull Parti għandha tiehu miżuri legiżlattivi, amministrattivi u ta' politika adatti, effikaċi u proporzjonati, skont ma jkun xieraq, sabiex tiżgura li l-għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi li jintużaw fil-ġurisdizzjoni tagħha jkun ġie aċċessat skont il-kunsens informat minn qabel jew l-approvazzjoni u l-involvement tal-komunitajiet indigeni u lokali u li jkunu ġew stabbiliti patti ta' qbil reċiproku, kif meħtieġ mir-rekwiżiti tal-legiżlazzjoni jew rekwiżiti regolatorji interni dwar l-aċċess u l-qsim ta' benefiċċji tal-Parti l-oħra fejn ikunu jinsabu dawn il-komunitajiet indigeni u lokali.

2. Kull Parti għandha tiehu miżuri adatti, effikaċi u proporzjonati sabiex tindirizza sitwazzjonijiet ta' nuqqas ta' konformità mal-miżuri adottati skont il-paragrafu 1 ta' hawn fuq.
3. Kemm jista' jkun u sakemm ikun xieraq, il-Partijiet għandhom jikkooperaw f'każijiet ta' ksur allegat tar-rekwiżiti tal-leġiżlazzjoni jew rekwiżiti regolatorji interni dwar l-aċċess u l-qsim ta' benefiċċji msemmija fil-paragrafu 1 ta' hawn fuq.

Artikolu 17

Monitoraġġ tal-użu tar-riżorsi ġenetiċi

1. Bħala appoġġ għall-konformità, kull Parti għandha tiehu miżuri, skont ma jkun xieraq, sabiex timmonitorja u żżid it-trasparenza fir-rigward tal-użu tar-riżorsi ġenetiċi. Dawn il-miżuri għandhom jinkludu:

- (a) Il-ħatra ta' punt ta' spezzjoni wiehed jew aktar, kif ġej:
 - (i) Il-punti ta' spezzjoni mahtura għandhom jiġbru jew jirċievu, skont ma jkun xieraq, informazzjoni rilevanti relatata mal-kunsens informat minn qabel, mas-sors tar-riżorsi ġenetiku, mal-ikkuntrattar ta' patti bi qbil reċiproku, u/jew mal-użu tar-riżorsi ġenetiċi, skont ma jkun xieraq;
 - (ii) Kull Parti għandha, skont ma jkun xieraq u skont il-karatteristiċi partikolari tal-punt ta' spezzjoni mahtur, tesigi li l-utenti tar-riżorsi ġenetiċi jipprovdu l-informazzjoni speċifikata fil-paragrafu ta' hawn fuq fil-punt ta' spezzjoni mahtur. Kull Parti għandha tiehu miżuri adatti, effikaċi u proporzjonati sabiex tindirizza sitwazzjonijiet ta' nuqqas ta' konformità;
 - (iii) Din l-informazzjoni, inkluż dik li tkun ġejja miċ-ċertifikati ta' konformità rikonossuti internazzjonalment, meta dawn ikunu disponibbli, tinghata, mingħajr preġudizzju għall-protezzjoni ta' informazzjoni kunfidenzjali, lill-awtoritajiet nazzjonali rilevanti, lill-Parti li tagħti l-kunsens informat minn qabel u liċ-Ċentru ta' Skambju ta' Informazzjoni dwar l-Aċċess u l-Qsim tal-Benefiċċji, skont ma jkun xieraq;
 - (iv) Il-punti ta' spezzjoni għandhom ikunu effikaċi u l-funzjonijiet tagħhom għandhom ikunu rilevanti għall-implimentazzjoni ta' dan is-subparagrafu (a). Dawn għandhom ikunu rilevanti għall-użu tar-riżorsi ġenetiċi, jew għall-ġbir ta' informazzjoni rilevanti fi, *inter alia*, kwalunkwe stadju ta' riċerka, ta' żvilupp, ta' innovazzjoni, ta' qabel il-kummerċjalizzazzjoni jew ta' kummerċjalizzazzjoni.
- (b) Inkoraġġiment lill-utenti u l-fornituri tar-riżorsi ġenetiċi sabiex jinkludu dispożizzjonijiet fil-patti ta' qbil reċiproku għall-iskambju ta' informazzjoni dwar l-implimentazzjoni ta' dawn il-patti, inkluż permezz ta' rekwiżiti ta' rappurtar; u
- (c) Inkoraġġiment għall-użu ta' għodod u sistemi ta' komunikazzjoni li jkunu kosteffikaċi.

2. Permess, jew ekwivalent tiegħu, li jinhareg skont il-paragrafu 3(e) tal-Artikolu 6 u li jkun disponibbli għaċ-Ċentru ta' Skambju ta' Informazzjoni dwar l-Aċċess u l-Qsim tal-Benefiċċji, għandu jikkostitwixxi ċertifikat ta' konformità rikonossut internazzjonalment.

3. Ċertifikat ta' konformità rikonossut internazzjonalment għandu jservi bħala prova li r-riżorsi ġenetiku kopert minnu ġie aċċessat skont kunsens informat minn qabel u li ġew stabbiliti patti ta' qbil reċiproku, kif meħtieġ mir-rekwiżiti tal-leġiżlazzjoni jew rekwiżiti regolatorji interni dwar l-aċċess u l-qsim ta' benefiċċji tal-Parti li tipprovdi l-kunsens informat minn qabel.

4. Bħala minimu, iċ-ċertifikat ta' konformità rikonossut internazzjonalment għandu jinkludi l-informazzjoni li ġejja, meta din ma tkunx kunfidenzjali:

- (a) Awtorità emittenti;
- (b) Data tal-ħruġ;
- (c) Fornitur;
- (d) Identifikatur uniku taċ-ċertifikat;
- (e) Il-persuna jew l-entità li tkun inġenat il-kunsens informat minn qabel;

- (f) Is-suġġett jew ir-riżorsi ġenetiċi koperti miċ-ċertifikat;
- (g) Konferma li ġew stabbiliti patti bi qbil reċiproku;
- (h) Konferma li ġie miksub kunsens informat minn qabel; u
- (i) Użu kummerċjali u/jew mhux kummerċjali.

Artikolu 18

Konformità mal-patti ta' qbil reċiproku

1. Meta timplimenta l-paragrafu 3(g)(i) tal-Artikolu 6 u l-Artikolu 7, kull Parti għandha tinkoraġġixxi lill-fornituri u l-utenti tar-riżorsi ġenetiċi u/jew tal-għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi sabiex jinkludu dispożizzjonijiet fil-patti bi qbil reċiproku li jkopru, fejn ikun xieraq, is-soluzzjoni tat-tilwim, inkluż:
 - (a) Il-ġurisdizzjoni li għaliha jkunu suġġetti l-proċessi ta' soluzzjoni tat-tilwim kollha;
 - (b) Il-ligi applikabbli; u/jew
 - (c) L-għażliet possibbli ta' soluzzjonijiet alternattivi tat-tilwim, bhall-medjazzjoni jew l-arbitraġġ.
2. Kull Parti għandha tiżgura li s-sistemi ġuridiċi tagħha joffru l-possibbiltà li jiġu pprezentati rikorsi, b'konformità mar-rekwiżiti ġurisdizzjonali applikabbli, f'każijiet ta' tilwim li jinqala' minn patti bi qbil reċiproku.
3. Kull Parti għandha tiehu miżuri effikaċi, skont ma jkun xieraq, fir-rigward ta':
 - (a) L-aċċess għall-gustizzja; u
 - (b) L-użu ta' mekkaniżmi fir-rigward tar-rikonossiment reċiproku u l-infurzar ta' sentenzi barranin u sentenzi tal-arbitraġġ.
4. Il-Konferenza tal-Partijiet, li sservi bhala l-laqgħa tal-Partijiet għal dan il-Protokoll, għandha tirrevedi l-effikaċja ta' dan l-artikolu, skont l-Artikolu 31 ta' dan il-Protokoll.

Artikolu 19

Klawżoli kuntrattwali mudell

1. Kull Parti għandha tinkoraġġixxi, skont ma jkun xieraq, l-iżvilupp, l-aġġornament u l-użu ta' klawżoli kuntrattwali mudelli settorjali u transsettorjali għall-patti bi qbil reċiproku.
2. Il-Konferenza tal-Partijiet, li sservi bhala l-laqgħa tal-Partijiet għal dan il-Protokoll, għandha tagħmel bilanċ perjodiku tal-użu tal-klawżoli kuntrattwali mudelli settorjali u transsettorjali.

Artikolu 20

Kodiċi ta' kondotta, linji gwida u l-aħjar prassi u/jew standards

1. Kull Parti għandha tinkoraġġixxi, skont ma jkun xieraq, l-iżvilupp, l-aġġornament u l-użu ta' kodiċi ta' kondotta volontarji, linji gwida u l-aħjar prassi u/jew standards fir-rigward tal-aċċess u l-qsim tal-benefiċċji.
2. Il-Konferenza tal-Partijiet, li sservi bhala l-laqgħa tal-Partijiet għal dan il-Protokoll, għandha tagħmel bilanċ perjodiku tal-użu ta' kodiċi ta' kondotta volontarji, linji gwida u l-aħjar prassi u/jew standards u tqis l-adozzjoni ta' kodiċi ta' kondotta, linji gwida u l-aħjar prassi u/jew standards speċifiċi.

Artikolu 21

Sensibilizzazzjoni

Kull Parti għandha tiehu miżuri biex iżżid is-sensibilizzazzjoni għall-importanza tar-riżorsi ġenetiċi u tal-għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi, u l-kwistjonijiet relatati tal-aċċess u l-qsim tal-benefiċċji. Dawn il-miżuri jistgħu jinkludu, *inter alia*:

- (a) Il-promozzjoni ta' dan il-Protokoll, inkluż tal-għanijiet tiegħu;
- (b) L-organizzazzjoni ta' laqgħat tal-komunitajiet indiġeni u lokali u tal-partijiet interessati rilevanti;

- (c) Il-holqien u l-manutenzjoni ta' *help desk* għall-komunitajiet indiġeni u lokali u l-partijiet interessati rilevanti;
- (d) It-tixrid ta' informazzjoni permezz ta' centru ta' skambju ta' informazzjoni nazzjonali;
- (e) Il-promozzjoni ta' kodiċi ta' kondotta volontarji, linji gwida u l-aħjar prassi u/jew standards b'konsultazzjoni mal-komunitajiet indiġeni u lokali u l-partijiet interessati rilevanti;
- (f) Il-promozzjoni, skont ma jkun xieraq, tal-iskambju ta' esperjenzi fuq livell nazzjonali, reġjonali u internazzjonali;
- (g) It-tagħlim u t-taħriġ tal-utenti u l-fornituri tar-riżorsi ġenetiċi u l-għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi dwar l-obbligi ta' tagħhom fir-rigward tal-aċċess u l-qsim tal-benefiċċji;
- (h) L-involvement tal-komunitajiet indiġeni u lokali u tal-partijiet interessati rilevanti fl-implimentazzjoni ta' dan il-Protokoll; u
- (i) Is-sensibilizzazzjoni dwar il-protokoll u l-proċeduri komunitarji tal-komunitajiet indiġeni u lokali.

Artikolu 22

Kapaċità

1. Il-Partijiet għandhom jikkooperaw fil-holqien u l-iżvilupp tal-kapaċità u biex isahhu r-riżorsi umani u l-kapaċitajiet istituzzjonali sabiex dan il-Protokoll jiġi implimentat b'mod effikaċi fil-Partijiet li huma pajjiżi li qed jiżviluppaw, partikolarment fil-pajjiżi l-inqas żviluppati u fl-Istati li huma gżejjer żgħar li qed jiżviluppaw fosthom, u l-Partijiet b'ekonomija fi stat ta' tranżizzjoni, inkluż permezz ta' istituzzjonijiet u organizzazzjonijiet globali, reġjonali, subreġjonali u nazzjonali eżistenti. F'dan il-kuntest, il-Partijiet għandhom jiffaċilitaw l-involvement tal-komunitajiet indiġeni u lokali u tal-partijiet interessati rilevanti, inkluż l-organizzazzjonijiet mhux governattivi u s-settur privat.
2. Il-htieġa ta' riżorsi finanzjarji tal-Partijiet li huma pajjiżi li qed jiżviluppaw, partikolarment il-pajjiżi l-inqas żviluppati u l-Istati li huma gżejjer żgħar li qed jiżviluppaw fosthom, u l-Partijiet b'ekonomija fi stat ta' tranżizzjoni, b'konformità mad-dispożizzjonijiet rilevanti tal-Konvenzjoni, għandha titqies bi shih fil-holqien u l-iżvilupp tal-kapaċità għall-implimentazzjoni ta' dan il-Protokoll.
3. Bħala bażi għall-miżuri adatti fir-rigward tal-implimentazzjoni ta' dan il-Protokoll, il-Partijiet li huma pajjiżi li qed jiżviluppaw, partikolarment il-pajjiżi l-inqas żviluppati u l-Istati li huma gżejjer żgħar li qed jiżviluppaw fosthom, u l-Partijiet b'ekonomija fi stat ta' tranżizzjoni għandhom jidentifikaw il-htieġijiet u l-prijoritajiet nazzjonali ta' tagħhom fir-rigward tal-kapaċità billi jwettqu awtovalutazzjonijiet tal-kapaċità nazzjonali. Meta jagħmlu hekk, dawn il-Partijiet għandhom jappoġġaw il-htieġijiet u l-prijoritajiet tal-komunitajiet indiġeni u lokali u tal-partijiet interessati rilevanti fir-rigward tal-kapaċità, kif dawn ikunu ġew identifikati minnhom, fejn jenfasizzaw il-htieġijiet u l-prijoritajiet tal-kapaċità fir-rigward tan-nisa.
4. Bħala appoġġ għall-implimentazzjoni ta' dan il-Protokoll, il-holqien u l-iżvilupp tal-kapaċità jistgħu jindirizzaw, inter alia, dawn l-oqsma importanti:
 - (a) Kapaċità għall-implimentazzjoni tal-obbligi ta' dan il-Protokoll u biex dawn jiġu ssodisfati;
 - (b) Kapaċità għan-negozjar ta' patti bi qbil reċiproku;
 - (c) Kapaċità għall-iżvilupp, implimentazzjoni u infurzar ta' miżuri leġiżlattivi, amministrattivi u ta' politika nazzjonali dwar l-aċċess u l-qsim tal-benefiċċji; u
 - (d) Kapaċità tal-pajjiżi biex jiżviluppaw il-kapaċitajiet endoġeni ta' rċerka ta' tagħhom sabiex iżidu l-valur għar-riżorsi ġenetiċi ta' tagħhom stess.
5. Il-miżuri skont il-paragrafi 1 sa 4 jistgħu jinkludu, *inter alia*:
 - (a) Żvilupp ġuridiku u istituzzjonali;
 - (b) Promozzjoni ta' ekwità u ġustizzja fin-negozjati, bħal taħriġ għan-negozjar ta' patti bi qbil reċiproku;

- (c) Il-monitoraġġ u l-infurzar tal-konformità;
- (d) L-użu tal-aqwa għodod disponibbli għall-komunikazzjoni u ta' sistemi bbażati fuq l-internet għall-attivitajiet ta' aċċess u qsim ta' benefiċċji;
- (e) Żvilupp u użu ta' metodi ta' valwazzjoni;
- (f) Bijoprospejtar, riċerka assoċjata u studji tassonomiċi;
- (g) Trasferiment ta' teknoloġija, u infrastruttura u kapacità teknika sabiex dan it-trasferiment ta' teknoloġija jkun sostenibbli;
- (h) Tkabbir tal-kontribut tal-attivitajiet ta' aċċess u qsim ta' benefiċċji għall-konservazzjoni tad-diversità bijoloġika u l-użu sostenibbli tal-komponenti tagħha;
- (i) Miżuri speċjali biex tiżdied il-kapacità tal-partijiet interessati rilevanti fir-rigward tal-aċċess u l-qsim tal-benefiċċji; u
- (j) Miżuri speċjali biex tiżdied il-kapacità tal-komunitajiet indigeni u lokali, b'enfasi għat-tkabbir tal-kapacità tan-nisa ta' dawk il-komunitajiet fir-rigward tar-riżorsi ġenetiċi u/jew tal-ġarhien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi.

6. L-informazzjoni dwar inizzjattivi għall-holqien u l-iżvilupp tal-kapacità fuq livelli nazzjonali, reġjonali u internazzjonali, li jittiehdu skont il-paragrafi 1 sa 5 ta' hawn fuq, għandha tingħata liċ-Ċentru ta' Skambju ta' Informazzjoni dwar l-Aċċess u l-Qsim tal-Benefiċċji bil-ghan li jiġu promossi s-sinerġija u l-koordinazzjoni fil-holqien u l-iżvilupp tal-kapacità għall-aċċess u l-qsim tal-benefiċċji.

Artikolu 23

Trasferiment ta' teknoloġija, kollaborazzjoni u kooperazzjoni

Skont l-Artikoli 15, 16, 18 u 19 tal-Konvenzjoni, il-Partijiet għandhom jikkollaboraw u jikkooperaw fi programmi ta' riċerka u żvilupp tekniċi u xjentifiċi, inkluż attivitajiet ta' riċerka bijoteknoloġika, bhala mezz biex jintlahqu l-għanijiet ta' dan il-Protokoll Il-Partijiet jimpenjaw ruhhom li jippromwovu u jinkoraġġixxu l-aċċess għat-teknoloġija u t-trasferiment ta' teknoloġija fil-Partijiet li huma pajjiżi li qed jiżviluppaw, partikolarment fil-pajjiżi l-inqas żviluppati u fl-Istati li huma gżejjer żgħar li qed jiżviluppaw fosthom, u l-Partijiet b'ekonomija fi stat ta' tranżizzjoni, sabiex jippermettu li tiġi żviluppata u msaħħa bażi teknoloġika u xjentifika soda u vijabbli biex jinkisbu l-għanijiet tal-Konvenzjoni u ta' dan il-Protokoll. Fejn ikun possibbli u xieraq, dawn l-attivitajiet ta' kollaborazzjoni għandhom jitwettqu mal-Parti jew Partijiet, u fil-pajjiż ta' dik/dawk il-Parti/jiet, li jipprovdu r-riżorsi ġenetiċi, jiġifieri l-pajjiż/i ta' oriġini ta' dawn ir-riżorsi jew il-Parti/jiet li jkunu akkwistaw ir-riżorsi ġenetiċi skont il-Konvenzjoni.

Artikolu 24

Dawk li mhumiex partijiet

Il-Partijiet għandhom jinkoraġġixxu lil min mhux Parti biex jaderixxi ma' dan il-Protokoll u biex jikkontribwixxi informazzjoni xierqa liċ-Ċentru ta' Skambju ta' Informazzjoni dwar l-Aċċess u l-Qsim tal-Benefiċċji.

Artikolu 25

Mekkaniżmu finanzjarju u riżorsi finanzjarji

1. Filwaqt li jikkunsidraw ir-riżorsi finanzjarji għall-implimentazzjoni ta' dan il-Protokoll, il-Partijiet għandhom jikkunsidraw id-disposizzjonijiet tal-Artikolu 20 tal-Konvenzjoni.
2. Il-mekkaniżmu finanzjarju tal-Konvenzjoni għandu jkun il-mekkaniżmu finanzjarju għal dan il-Protokoll.
3. Fir-rigward il-holqien u l-iżvilupp tal-kapacità msemmija fl-Artikolu 22 ta' dan il-Protokoll, il-Konferenza tal-Partijiet li sservi bhala l-laqgħa tal-Partijiet fil-Protokoll, meta tippovdi gwida rigward il-mekkaniżmu finanzjarju msemmi fil-paragrafu 2 ta' hawn fuq, għall-konsiderazzjoni tal-Konferenza tal-Partijiet, għandha tqis il-htieġa ta' riżorsi finanzjarji ta' Partijiet li huma pajjiżi li qed jiżviluppaw, partikolarment il-pajjiżi l-inqas żviluppati u l-Istati li huma gżejjer żgħar li qed jiżviluppaw fosthom, u l-Partijiet b'ekonomija fi stat ta' tranżizzjoni, kif ukoll il-htigijiet u l-prijoritajiet tal-komunitajiet indigeni u lokali, inkluż in-nisa ta' dawn il-komunitajiet.

4. Fil-kontest tal-paragrafu 1 ta' hawn fuq, il-Partijiet għandhom ukoll jikkunsidraw il-htigijiet ta' Partijiet li huma pajjiżi li qed jiżviluppaw, partikolarment il-pajjiżi l-inqas żviluppati u l-Istati li huma gżejjer żgħar li qed jiżviluppaw fosthom, u tal-Partijiet b'ekonomija fi stat ta' tranżizzjoni, fl-isforzi tagħhom biex jidentifikaw u jimplementaw il-htigijiet fil-holqien u l-iżvilupp tal-kapaċità tagħhom għall-fini tal-implimentazzjoni ta' dan il-Protokoll.

5. Il-gwida għall-mekkanizmu finanzjarju tal-Konvenzjoni f'deċizzjonijiet rilevanti tal-Konferenza tal-Partijiet, inklużi dawk li sar qbil fuqhom qabel l-adozzjoni ta' dan il-Protokoll, għandhom japplikaw, mutatis mutandis, għad-dispożizzjonijiet ta' dan l-Artikolu.

6. Il-Partijiet li huma pajjiżi żviluppati jistgħu wkoll jipprovdu, u l-Partijiet li huma pajjiżi li qed jiżviluppaw u l-Partijiet b'ekonomija fi stat ta' tranżizzjoni jistgħu jibbenefikaw minn riżorsi finanzjarji u riżorsi oħra għall-implimentazzjonijiet tad-dispożizzjonijiet ta' dan il-Protokoll permezz ta' mezzi bilaterali, reġjonali u multilaterali.

Artikolu 26

Konferenza tal-partijiet li sservi bhala l-laqgħa tal-partijiet għal dan il-protokoll.

1. Il-Konferenza tal-Partijiet għandha sservi bhala l-laqgħa tal-Partijiet għal dan il-Protokoll.
2. Il-Partijiet għall-Konvenzjoni li ma humiex Partijiet għal dan il-Protokoll jistgħu jipparteċipaw bhala osservaturi fil-proċeduri ta' kwalunkwe laqgħa tal-Konferenza tal-Partijiet li sservi bhala l-laqgħa tal-Partijiet għall-Protokoll. Meta l-Konferenza tal-Partijiet isservi bhala l-laqgħa tal-Partijiet għal dan il-Protokoll, id-deċizzjonijiet li jaqgħu taht dan il-Protokoll għandhom jittiehdu biss minn dawk li huma Partijiet għalih.
3. Meta l-Konferenza tal-Partijiet isservi bhala l-laqgħa tal-Partijiet għal dan il-Protokoll, kwalunkwe membru tal-Bureau tal-Konferenza tal-Partijiet li jirrappreżenta Parti għall-Konvenzjoni imma li, għal dak il-hin, ma tkunx Parti għal dan il-Protokoll, għandha tkun mibdula b'membru li jkun elett minn u minn fost il-Partijiet għal dan il-Protokoll.
4. Il-Konferenza tal-Partijiet li sservi bhala laqgħa għal dan il-Protokoll għandha żżomm l-implimentazzjoni ta' dan il-Protokoll taht analiżi regolari u għandha tiehu, skont il-mandat tagħha, id-deċizzjonijiet mehtieġa biex jippromovu l-implimentazzjoni effikaċi tagħha. Għandha ttwettaq il-funzjonijiet assenjati lilha b'dan il-Protokoll u għandha:
 - (a) Tagħmel ir-rakkomandazzjonijiet dwar kwalunkwe kwistjonijiet mehtieġa għall-implimentazzjoni ta' dan il-Protokoll;
 - (b) Tistabbilixxi dawk il-korpi sussidjarji li jkun jidhrilha mehtieġa għall-implimentazzjoni ta' dan il-Protokoll;
 - (c) Tifttex u tutilizza, fejn xieraq, is-servizzi u l-koperazzjoni ta', u l-informazzjoni provduta mill-organizzazzjonijiet kompetenti internazzjonali u korpi intergovernattivi u korpi mhux governattivi;
 - (d) Tistabbilixxi l-forma u l-intervalli għat-trasmissjoni ta' informazzjoni li għandha tingħata skont l-Artikolu 29 ta' dan il-Protokoll u tikkunsidra din l-informazzjoni kif ukoll ir-rapporti sottomessi minn kwalunkwe korp sussidjarju;
 - (e) Tikkunsidra u tadotta, kif mehtieġ, emendi għal dan il-Protokoll u għall-Anness tiegħu, kif ukoll kwalunkwe anness addizzjonali għal dan il-Protokoll, li jitqiesu mehtieġa għall-implimentazzjoni ta' dan il-Protokoll; u
 - (f) Teżercita funzjonijiet oħra bħal dawn li jstgħu jkunu mehtieġa għall-implimentazzjoni ta' dan il-Protokoll.
5. Ir-regoli tal-proċedura tal-Konferenza tal-Partijiet u regoli finanzjarji tal-Konvenzjoni għandhom ikunu applikati, mutatis mutandis, taht dan il-Protokoll, hlief fejn ikun deċiż mod iehor b'konsens mill-Konferenza tal-Partijiet li sservi bhala laqgħa tal-Partijiet għal dan il-Protokoll.
6. L-ewwel laqgħa tal-Konferenza tal-Partijiet li sservi bhala l-laqgħa tal-Partijiet għal dan il-Protokoll għandha tissegħja mis-Segretarjat u tinzamm fl-istess hin mal-ewwel laqgħa tal-Konferenza tal-Partijiet li hija skedata wara d-data tad-dhul fis-seħħ ta' dan il-Protokoll. Laqgħat ordinarji sussegwenti tal-Konferenza tal-Partijiet li sservi bhala l-laqgħa tal-Partijiet għal dan il-Protokoll għandhom isiru fl-istess hin ma' laqgħat ordinarji tal-Konferenza tal-Partijiet, jekk ma jkunx deċiż mod iehor mill-Konferenza tal-Partijiet li sservi bhala l-laqgħa tal-Partijiet għal dan il-Protokoll.

7. Laqgħat straordinarji tal-Konferenza tal-Partijiet li sservi bhala l-laqgħa tal-Partijiet għal dan il-Protokoll għandhom isiru fi żminijiet oħrajn skont ma jitqies meħtieġ mill-Konferenza tal-Partijiet li sservi bhala l-laqgħa tal-Partijiet għal dan il-Protokoll, jew fuq talba bil-miktub minn kwalunkwe Parti, dejjem jekk, fi żmien sitt xhur minn meta t-talba tkun ikkomunikata lill-Partijiet mis-Segretarjat, hija jkollha l-appoġġ ta' mill-inqas terz tal-Partijiet.

8. In-Nazzjonijiet Uniti, l-aġenziji speċjalizzati tagħha u l-Aġenzija Internazzjonali tal-Energija Atomika, kif ukoll kwalunkwe Stat membru tagħhom jew osservaturi fihom li ma humiex Parti għall-Konvenzjoni, jistgħu jkunu rappreżentati bhala osservaturi fil-laqgħat tal-Konferenza tal-Partijiet li sservi bhala l-laqgħa tal-Partijiet għal dan il-Protokoll. Kwalunkwe korp jew aġenzija, kemm jekk nazzjonali kif ukoll jekk internazzjonali, governattiva jew mhux governattiva, li tkun kwalifikata f'oqsma koperti minn dan il-Protokoll u li tkun informat lis-Segretarjat bix-xewqa tagħha li tkun rappreżentata fil-laqgħa tal-Konferenza tal-Partijiet li sservi bhala l-laqgħa tal-Partijiet għal dan il-Protokoll bhala osservatur, tista' tiġi aċċettata, sakemm ma jkunx hemm l-oġġezzjoni ta' mill-inqas terz tal-Partijiet preżenti. Hlief għal fejn huwa pprovdut mod ieħor minn dan l-Artikolu, id-dhul u l-partecipazzjoni ta' osservaturi għandu jkun sugġett għar-regoli ta' proċedura, kif imsemmi fil-paragrafu 5 ta' hawn fuq.

Artikolu 27

Korpi sussidjarji

1. Kwalunkwe korp sussidjarju stabbilit minn jew fl-ambitu tal-Konvenzjoni jista' jagħti servizzi lil dan il-Protokoll, inkluż b'deċiżjoni mill-Konferenza tal-Partijiet li sservi bhala l-laqgħa tal-Partijiet għal dan il-Protokoll. Kwalunkwe deċiżjoni ta' dan it-tip għandha tispeċifika l-kompiti li għandhom isiru.

2. Partijiet għall-Konvenzjoni li mhumiex Partijiet għal dan il-Protokoll jistgħu jippartecipaw bhala osservaturi fil-proċeduri ta' kwalunkwe laqgħa ta' korpi sussidjarji ta' dan it-tip. Meta korp sussidjarju tal-Konvenzjoni jservi bhala korp sussidjarju ta' dan il-Protokoll, id-deċiżjonijiet fl-ambitu tal-Protokoll għandhom jittiehdu biss mill-Partijiet għal dan il-Protokoll.

3. Meta korp sussidjarju tal-Konvenzjoni jeżerċita l-funzjonijiet tiegħu rigward ta' kwistjonijiet li jikkonċernaw lil dan il-Protokoll, kwalunkwe membru tal-bureau ta' dak il-korp sussidjarju li jirrappreżenta Parti għall-Konvenzjoni imma, li sa dak iż-żmien, ma tkunx Parti għal dan il-Protokoll, għandu jkun sostitut minn membru elett minn u minn fost il-Partijiet għal dan il-Protokoll.

Artikolu 28

Segretarjat

1. Is-Segretarjat stabbilit bl-Artikolu 24 tal-Konvenzjoni għandu jservi bhala s-segretarjat għal dan il-Protokoll.

2. Il-paragrafu 1 tal-Artikolu 24 tal-Konvenzjoni, dwar il-funzjonijiet tas-Segretarjat għandu japplika, mutatis mutandis, għal dan il-Protokoll.

3. Sakemm ikunu distinti, l-ispejjeż tas-servizzi tas-segretarjat għal dan il-Protokoll għandhom jithallsu mill-Partijiet għalih. Il-Konferenza tal-Partijiet li sservi bhala l-laqgħa tal-Partijiet għal dan il-Protokoll għandha, fl-ewwel laqgħa tagħha, tiddeċiedi dwar l-arranġamenti baġitarji neċessarji għal dan il-ghan.

Artikolu 29

Monitoraġġ u rappurtar

Kull Parti għandha tagħmel monitoraġġ tal-implimentazzjoni tal-obbligi tagħha skont dan il-Protokoll, u għandha, f'intervalli li għandhom jiġu determinati mill-Konferenza tal-Partijiet li sservi bhala l-laqgħa tal-Partijiet għal dan il-Protokoll, tirrapporta lill-Konferenza tal-Partijiet li sservi bhala l-laqgħa tal-Partijiet għal dan il-Protokoll dwar il-miżuri li tkun hadet għall-implimentazzjoni ta' dan il-Protokoll.

Artikolu 30

Proċeduri u mekkaniżmi għall-promozzjoni tal-konformità ma' dan il-protokoll

Il-Konferenza tal-Partijiet li sservi bhala l-laqgħa tal-Partijiet għal dan il-Protokoll għandha, fl-ewwel laqgħa tagħha, tikkunsidra u tapprova proċeduri u mekkaniżmi istituzzjonali ta' kooperazzjoni li jippromwovu l-konformità tad-dispożizzjonijiet ta' dan il-Protokoll u li jindirizzaw il-każijiet ta' nuqqas ta' konformità. Dawn il-proċeduri u mekkaniżmi għandhom jinkludu dispożizzjonijiet li joffru pariri u assistenza, fejn ikun xieraq. Għandhom ikunu separati minn, u mingħajr preġudizzju għal, proċeduri u mekkaniżmi għas-soluzzjoni tat-tilwim skont l-Artikolu 27 tal-Konvenzjoni.

*Artikolu 31***Evalwazzjoni u reviżjoni**

Il-Konferenza tal-Partijiet li sservi bhala l-laqqha tal-Partijiet għal dan il-Protokoll għandha twestaq, erba' snin wara d-dhul fis-sehh ta' dan il-Protokoll u, wara dan, f'perjodi ta' żmien kif tiddeciedi l-Konferenza tal-Partijiet li sservi bhala l-laqqha tal-Partijiet għal dan il-Protokoll, evalwazzjoni tal-effikaċja ta' dan il-Protokoll.

*Artikolu 32***Firma**

Dan il-Protokoll għandu jkun miftuħ għall-iffirmar mill-Partijiet għall-Konvenzjoni fil-Kwartieri tan-Nazzjonijiet Uniti fi New York mit-2 ta' Frar 2011 sal-1 ta' Frar 2012.

*Artikolu 33***Dhul fis-sehh**

1. Dan il-Protokoll għandu jidhol fis-sehh fid-dsatax-il jum wara d-data tad-depożitu tal-hamsin strument ta' ratifikazzjoni, aċċettazzjoni jew adeżjoni minn Stati jew organizzazzjonijiet ta' integrazzjoni ekonomika reġjonali li huma Partijiet għall-Konvenzjoni.
2. Dan il-Protokoll għandu jidhol fis-sehh għal Stat jew organizzazzjoni ta' integrazzjoni ekonomika reġjonali li tirratifika, taċċetta jew tapprova dan il-Protokoll jew taċċedi għalih wara li jkun iddepożitat il-hamsin strument kif imsemmi fil-paragrafu 1 ta' hawn fuq, fid-disgħin jum wara d-data li fiha dak l-Istat jew l-organizzazzjoni ta' integrazzjoni ekonomika reġjonali tiddepożita l-istrumenti tagħha tar-ratifikazzjoni, l-aċċettazzjoni, l-approvazzjoni jew l-adeżjoni, jew fid-data meta l-Konvenzjoni tidhol fis-sehh għal dak l-Istat jew l-organizzazzjoni ta' integrazzjoni ekonomika reġjonali, liema waħda minnhom tkun l-aktar tard.
3. Għall-fini tal-paragrafi 1 u 2 ta' hawn fuq, kull strument depożitat minn organizzazzjoni ta' integrazzjoni ekonomika reġjonali ma għandux jitqies bhala addizzjonali ma' daww depożitati mill-Istati Membri ta' din l-organizzazzjoni.

*Artikolu 34***Riżervi**

Ma jistgħux isiru riżervi għal dan il-Protokoll.

*Artikolu 35***Irtirar**

1. Fi kwalunkwe żmien wara sentejn mid-data li fiha dan il-Protokoll ikun dahal fis-sehh għal xi Parti, dik il-Parti tista' tirtira minn dan il-Protokoll billi tagħti notifika bil-miktub lid-Depożitarju.
2. Kull irtirar bħal dan għandu jsir wara li tgħaddi sena mid-data li fiha d-Depożitarju jircievi n-notifika, jew xi data ohra aktar tard kif speċifikat fin-notifika tal-irtirar.

*Artikolu 36***Testi awtentiċi**

L-orijinal ta' dan il-Protokoll, li t-testi tiegħu bl-Gharbi, biċ-Ċiniż, bl-Ingliż, bil-Franċiż, bir-Russu u bl-Ispanjol huma ugwalment awtentiċi, għandu jiġi depożitat mas-Segretarju Ġenerali tan-Nazzjonijiet Uniti.

B'XHIEDA TA' DAN, il-firmatarji ta' hawn taht, li huma awtorizzati kif xieraq biex jagħmlu hekk, iffirmaw dan il-Protokoll fid-dati indikati.

MAGHMUL f'Nagoya f'dan id-disgħa u ghoxrin jum ta' Ottubru tas-sena elfejn u ghaxra.

ANNEX

BENEFIĊĊJI MONETARJI U MHUX MONETARJI

1. Il-benefiċċji monetarji jistgħu jinkludu dawn ta' hawn taht, iżda mhumiex limitati għalihom biss:
 - (a) Tariffa/Tariffi tal-aċċess għal kull kampjun miġbur jew miksub b'xi mod ieħor;
 - (b) Pagamenti bil-quddiem;
 - (c) Pagamenti abbażi tal-eżitu;
 - (d) Pagament ta' royalties;
 - (e) Tariffi ta' liċenzja fil-każ ta' kummerċjalizzazzjoni;
 - (f) Tariffi speċjali li għandhom jithallsu lil fondi fiduċjarji li jappoġġjaw il-konservazzjoni u l-użu sostenibbli tal-bijodiversità;
 - (g) Salarji u patti preferenzjali meta dawn isiru bi qbil reċiproku;
 - (h) Finanzjament tar-riċerka;
 - (i) Impriżi kongunti;
 - (j) Komproprjetà tad-drittijiet ta' proprjetà intellettuali rilevanti.
2. Il-benefiċċji mhux monetarji jistgħu jinkludu dawn ta' hawn taht, iżda mhumiex limitati għalihom biss:
 - (a) L-iskambju tar-riżultati ta' riċerka u żvilupp;
 - (b) Kollaborazzjoni, kooperazzjoni u kontribut fi programmi ta' riċerka u żvilupp xjentifiċi, b'mod partikolari fattivitajiet ta' riċerka bijoteknoloġika, li jkunu possibbli fil-Parti li tipprovdi r-riżorsi ġenetiċi;
 - (c) Partecipazzjoni fl-iżvilupp tal-prodotti;
 - (d) Kollaborazzjoni, kooperazzjoni u kontribut fit-tagħlim u t-taħriġ;
 - (e) Id-dhul għal facilitajiet ex situ ta' riżorsi ġenetiċi u għal bazijiet ta' dejta;
 - (f) It-trasferiment, lill-fornitur tar-riżorsi ġenetiċi, ta' għarfien u teknoloġija f'patti ġusti u mill-aktar favorevoli, li jinkludu termini konċessjonali u preferenzjali bi qbil, b'mod partikolari, għarfien u teknoloġija li jutilizzaw riżorsi ġenetiċi, inkluż il-bijoteknoloġija, jew li jkunu rilevanti għall-konservazzjoni u l-użu sostenibbli tad-diversità bijoloġika;
 - (g) It-tishih tal-kapaċitajiet għat-trasferiment ta' teknoloġija;
 - (h) Holqien ta' kapaċità istituzzjonali;
 - (i) Riżorsi umani u materjali biex isahħu l-kapaċitajiet għall-amministrazzjoni u l-infurzar tar-regoli tal-aċċess;
 - (j) Taħriġ relatat mar-riżorsi ġenetiċi bil-partecipazzjoni shiha ta' pajjiżi li jipprovdu riżorsi ġenetiċi, u fejn ikun possibbli, f'dawn il-pajjiżi;

- (k) Aċċess għal informazzjoni xjentifika rilevanti għall-konservazzjoni u l-użu sostenibbli tad-diversità bijoloġika, inkluż inventarji bijoloġiċi u studji tassonomiċi;
 - (l) Kontribut għall-ekonomija lokali;
 - (m) Riċerka mmirata lejn il-htigijiet prijoritarji, bħas-sigurtà tas-saħha u tal-ikel, fejn jitqiesu l-użijiet nazzjonali tar-riżorsi ġenetiċi fil-Parti li ttiprovdi r-riżorsi ġenetiċi;
 - (n) Relazzjonijiet istituzzjonali u professjonali li jistgħu jinholqu minn ftehim ta' aċċess u qsim ta' riżorsi u minn attivitajiet sussegwenti ta' kollaborazzjoni;
 - (o) Benefiċċji ta' sigurtà tal-ikel u tal-mezzi ta' għajxien;
 - (p) Rikonoxximent soċjali;
 - (q) Komproprjetà tad-drittijiet ta' proprjetà intellettuali rilevanti.
-